

Beschrijving van vier scheepsmodellen, gebouwd door Harmen en Qilke Hoogeveen

M.J. Seffinga

inv.nr.

1997-132

object trefwoord: Scheepsmodellen.

voorstelling trefwoord: Friese jachten.

titel: H. en U. Hoogeveen - Scheepsmodel van het Fries jacht Neptunus.

beschrijving: Scheepsmodel van het Fries jacht Neptunus.
Op spanten gebouwd. Schaal 1:10.

Rondhouten en tuigage

De boot heeft één mast. De mast staat in een mastkoker in de messelbank. De mast wordt gehouden door een voorstag die met een harpsluiting is vastgezet op de botteloef en via twee blokken aan de mast is belegd op een klamp aan de voet van de mast. De botteloef (in het Fries 'loefbyter') is met een vorkverbinding vastgezet op de voorsteven. De botteloef wordt aan de onderkant gehouden door een waterstag (stang) op de voorsteven en aan weerszijden door een boegwant van twee stangen op het boeisels (aan elke kant één).

De zeilen zijn van witte katoen: een stagfok en een gaffelgrootzeil. De zeilen zijn in verticale plooiën genaaid. Het voorlijk van de stagfok is met metalen leuvers aan de voorstag bevestigd. De hals van de fok is met een ketting vastgezet op de botteloef. Aan de schoothoek van de fok twee zusterblokken waardoor de fokkeschoot loopt. De schoten lopen aan beide kanten door een oog tegen het binnenboeisels en worden belegd op een korvijngel in één van de spanten van het achterschip. De fok is voorzien van één rij reeftouwen. Het grootzeil heeft een gebogen gaffel. Het voorlijk van het grootzeil is met raktouwen (met rakkralen) aan de mast bevestigd. De halstalie loopt over een dubbelschijfs blok aan de zeilhals, door schijven die in de messelbank zijn bevestigd en is belegd op de nagelbank. De onderkant van het achterlijk is vastgemaakt aan de achterkant van de giek. De voorkant van de

giek rust met een lummel (scharnierbare pen) in de lummelpot aan de nagelbank. De achterkant van de giek hangt in de kraanlijn. De grootschoot loopt door een drieschijfs blok aan de giek en een tweeschijfs hakkeblok dat is vastgezet op de bodem van het schip. De grootschoot is belegd op het hakkeblok. In het grootzeil twee rijen reeftouwen. De vallen van de beide zeilen en de kraanlijn zijn belegd op klampen aan de wangen van de mastkoker en op de nagelbank. Op de top van de mast een rode vleugel met metalen scheerhout. Onder de vleugel de zeilvereningswimpel van de JWS te Joure (Jouster Water Sport) in de hoofdkleuren rood en blauw. Op het roer een Friese vlag. De blokken zijn van hout. Ze zijn voorzien van lopende schijven.

De romp

Het voorschip is rond met terugvallende boeïsels. Het achterschip is rond met terugvallende boeïsels. De bodem is over de gehele lengte sterk gepiekt. Het jacht is voorzien van een kielbalk.

Het model van voor naar achter

Aan weerszijden van de voorsteven de kluisborden en de berentanden. De kluisborden zijn versierd met snijwerk: bladertakken. De kluisgaten zijn voorzien van koperen doppen. De berentanden zijn versierd met geschilderde bladertakken en halve manen in de kop. Het boeisels is versierd met gesneden voluten met bladertakken: drie op het voorschip en drie op het achterschip. Over de gillings is koperbeslag aangebracht, zowel op het voorschip als op het achterschip. De boeïsels zijn op de lange zijden versierd met drie gesneden biezen. Op de boeïsels aan beide kanten twee koperen scepters waarin de pikhaak, de vaarboom en de uitzetter (fokkeloet) liggen. Achter de voorsteven de bedelbalk. Deze is aan de achterzijde versierd met gesneden versieringen in de vorm van bloem- en bladertakken. De bovenkant van de bedelbalk is bedekt met koperplaat. In het voorschip is een dek, dat in zijn geheel scharnierend is (het kan opgeklapt worden). In het dek is een kleiner luik (de uitwip), dat kan worden verwijderd wanneer de mast wordt gestreken. In het voorschip zijn in twee spanten (aan beide zijden één) korvijngels geplaatst. De mastkoker in de messelbank heeft een metalen bovenkant, waarin de mast scharniert. Achter de mast de nagelbank. Onder de messelbank is een wand met daarin drie panelen (luiken?). Midscheeps zijn de boeïsels aan de binnenkant gedubbeld. Aan de gedubbelde boeïsels hangen de zwaarden. De zwaarden hebben verdikte koppen. De bovenkanten van de zwaardkoppen zijn voorzien van koperplaat. Rond de boutgaten versieringen in de vorm van een ster. De randen van de zwaarden

Het achterschip is open. De bodem is bedekt met buikdenningen. Langs de zijwanden en de achterwand bevinden zich kistbanken. De wanden van de zijbanken zijn voorzien van panelen. In de wand van de achterbank twee kleine luiken en een ruitvormig paneel. Over de voorwand van het achterhuis loopt de hennebalk. Deze is aan de voorzijde voorzien van gesneden versieringen: bladertakken en zonnen. De bovenkant van de hennebalk is bedekt met koperplaat. Het deurtje van de achterwand is lancetvormig en bedekt met koper. Daarin is de naam van het schip aangebracht: 'NEPTUNUS / 1918 / JOURE'. Aan weerszijden van de achterstevan zijn op het berghout twee koperen naamborden aangebracht met daarop 'NEPTUNUS'. Het roer hangt met drie roerhaken aan de achterstevan. De kop van het roer is verdikt. De roerkop is bekroond met een roerleeuw. De metalen helmstok is door de kop van het roer gestoken. De helmstok is voorzien van een houten handvat. Op de rug van het roer koperbeslag. Daarop is de vlaggenstokhouder geplaatst met daarin een licht gekromde vlaggenstok met Friese vlag.

Kleuren

zijn voorzien van metaalbeslag (scherp van vorm). De zwaardlopers gaan via een schildpadblok op de buitenkant van het boeisel, naar voren, door een schildpadblok op het boeisel, terug naar achter, waar ze met één blok getakeld zijn en belegd op korvijnagels in de spanten.

De romp is gelakt. Het onderwaterschip is rood. Het berghout is zwart met een witte biezen. De boeïselen zijn zwart met groene biezen en goudkleurige voluten op het voor- en achterschip. De kluisborden zijn zwart met goudkleurige blader-takken. De berentanden zijn wit met goudkleurige bladertakken en biezen. De zwaarden zijn gelakt. De zwaardkoppen zijn zwart. De bedelbalk is wit met goudkleurige takken en rode en blauwe bloemen. Het voordek is gelakt. De binnenkanten van de boeïselen zijn blauw en de spanten zijn wit (met rode knoppen). De banken en de buikdenningen in het achterschip zijn gelakt. De hennebalk is wit met versieringen in goudkleur. Het roer is gelakt. De roerleeuw is goudkleurig en ligt op een zwart kussen met witte biezen. De roerhaken zijn wit (boven) en rood (beneden).

Accessoires

stander, vaarboom, uitzetter, mik en vier kurkzakken.

vervaardig(st)er:	Hoogeveen, H.;
	Hoogeveen, J. ; Sneek
beginjaar:	1962
	eindjaar: 1995
materiaal:	eikenhout; hout; textiel
toestand:	goed
afmetingen:	hoogte 125.0 cm
	breedte 29.0 cm
	lengte 69.0 cm
merken:	geen
verwerving:	bruikleen

het bedrijf. Harmen bleef actief in het bedrijf tot 1957. De tijd van de scheepsbouw bij Auke van der Zee had grote indruk gemaakt op Harmen Hoogeveen. Hij praatte er veel over en er was een wens ooit zelf nog eens een boeier te maken. Omdat daar geen ruimte voor was, werd dat een model van een boeier.

Uilke Hoogeveen (1924-1997) is een zoon van Harmen Hoogeveen. Toen hij op zestienjarige leeftijd de MULO had voltooid, ging hij werken in het bedrijf van zijn vader. Later werd hij, na daarvoor studies te hebben gevolgd, leraar aan een technische school in Sneek.

Het Fries jacht Neptunus is gebouwd in 1918 door Auke van der Zee te Joure. Opdrachtgevers waren Melis en Eelke Haagsma te Sloten. Kostprijs: f. 4.800,-. Het was een luxe uitgevoerd jacht. Afmetingen: lengte 6.90 m, breedte 2.90 m., holte 1.29 m., zeiloppervlak 46 m². In 1955 kwam het jacht in bezit van Douwe Egberts te Joure, en dat bedrijf bleef de eigenaar ervan.

Literatuur:

- dr.ir. J. Vermeer, *Het Friese Jacht* (Leeuwarden, 1992).

verworven van:	Hoogeveen, erven U.; Sneek
datum:	1997-05-01
bedrag:	[niet voor publicatie]
lokatie:	Pleziervaart

Tekst

Harmen Hoogeveen (1891-1970) begon met de bouw van het Fries jacht Neptunus in 1962. Het casco was klaar in 1963. In 1992 begon zijn zoon Uilke Hoogeveen te Sneek aan de afwerking van het model en het maken van rondhouten en tuigage. In oktober 1995 was het model gereed. De bouw van het model is gebaseerd op een tekening met veel fouten. Uilke Hoogeveen is daarom vele malen bij D.E. te Joure geweest om het model nader te bestuderen.

Harmen Hoogeveen. Geboren 10 februari 1891 en overleden 10 juli 1970. Woonde in Vierhuis. Werkte van 1903-1908 op de scheepswerf van Jan Bos te Echtenerbrug. Van 1909 tot 1914 op de werf van Auke van der Zee te Joure. Werkte mee aan de bouw van de boeiers Olga en Almeri. In de Eerste Wereldoorlog gemobiliseerd geweest. Bij terugkomst in 1918 in dienst van machinefabriek H. Koelstra te Balk, waar Harmens broer Hans al werkzaam was. Toen ook van Vierhuis naar Balk verhuisd. In 1934 ging het slecht met het bedrijf van Koelstra. Het werd verkocht. De gebroeders Hans en Harmen Hoogeveen kochten